

נוסע המחלקה הראשונה - אנטון פ. צ'כוב

נוסע המחלקה הראשונה, שאכל זה עתה את ארוחת-הצהרים בבית-הנתיבות, והיה שרוי בגילופין במקצת, התפרקד על ספת-הקטיפה, התמתח בהנאה ונרדם. לאחר שנימנם לא יותר מחמש דקות, הסתכל בעיני-שמן אל ה-*vis-à-vis* שלו, גיחך ואמר:

– אבי-הזרי, נשמתו עדן, אהב שלאחר ארוחת-הצהרים תגרדנה נשים עקבי-רגליו. אני דומה לו בכל, ורק בהבדל זה, שאחרי ארוחת-הצהרים אני מגרד לי לא את עקבי, כי אם את לשוני ומוחי. אוהב אני, נפש חוטאת שכמוני, ללהג על קיבה מלאה. התרשני לפטפט מעט עמך ?

– אנא בטובך, – הסכים ה-*vis-à-vis*

– לאחר ארוחה טובה איני זקוק אלא לגורם של מה-בכך, כדי שיעלו במוחי רעיונות גדולים, לעזאזל. למשל, זה עתה ראינו שנינו ליד המזנון שני אנשים צעירים, והלא שמעת שאחד מהם בירך את חברו לרגל הפרסום שזכה לו. "ברכתי לך, אמר, כבר כיום מפורסם אתה, ואתה מתחיל לקנות לך שם". אל-נכון, שחקנים הם, או עתונאים מיקרוסקופיים. אך לא הם מענייני. אותי, אדוני, מעסיקה כעת השאלה, מהי בעצם, משמעותה של המלה "תהילה" או "פרסום". מה דעתך ? פושקין קרא לתהילה – טלאי ססגוני על גבי לבוש-שק, כולנו תופסים אותה במובן זה של פושקין, כלומר, באורח סוביאקטיבי, פחות או יותר, אולם איש לא נתן עדיין הגדרה ברורה, הגיונית למלה הזאת. מחיר יקר הייתי נותן בשכר הגדרה שכזאת !

– ולמה היא דרושה לך ?

– רואה אתה, אילו ידענו, התהילה מהי, אולי היינו יודעים גם את האמצעים לרכוש אותה, – אמר נוסע המחלקה הראשונה לאחר שחשב מעט, – עלי להגיד לך, אדוני, כי בגיל צעיר יותר שאפתי בכל נימי נפשי לקנות לי שם. הפרסום היה נושא-שגעוני, אם ניתן לומר כך. למדתי, עבדתי, לילות לא ישנתי, מנעתי בלעי מפי וקיפחתי את בריאותי, ודומני, ככל שאוכל לדון בלא משוא פנים, כי היו לי כל הנתונים להגיע לפרסום. ראשית, הריני מהנדס לפי מקצועי. בימי חלדי בניתי ברחבי רוסיה כשתי-עשרות

גשרים נהדרים, התקנתי אספקת-מים בשלוש ערים, עבדתי ברוסיה, באנגליה, בבליה... שנית, כתבתי הרבה מאמרים מיוחדים במקצועי. שלישי, אדוני, היתה בי חולשה לכימיה משחר-ילדותי ממש; אגב התעסקות בשעות-הפנאי במדע זה מצאתי אמצעים להפקת כמה חומצות אורגניות, ובכל ספרי-הלימוד לכימיה שבחוץ-לארץ תמצא את שמי. כל ימי נשאתי במישרה ממשלתית והגעתי לתואר של יועץ-ממלכתי-בפועל, ותיק-השירות שלי הוא ללא-דופי. לא אבוא להוגיע את תשומת-לבך בפרט כל הישגי ועבודותי, רק אומר כי פעלתי הרבה יותר מפלוני נודע-לשם, ואחרי כל אלה? הנה-נא זקנתי, מתכוונן לפחת את נפשי, אם ניתן לומר כך, ופרסומי הוא לא יותר משל הכלב השחור הזה, הרץ כאן על פני הסוללה.

– זה מניין? אולי גם נודע-לשם אתה?

– המ!.. ובכן, נבחון מיד... הגידה-נא, השמעת מימך את השם

קריקונוב?

ה-*vis-à-vis* נשא עיניו לתקרה, חשב מעט וענה בצחוק:

– לא, לא שמעתי... – אמר.

– זה שמי, אתה אדם משכיל ובא-בימים, ולא שמעת על אודותי אפילו

פעם אחת – והרי זו הוכחה משכנעת! אין זאת, כי בשאפי לפרסום, עשיתי לא את הדרוש לכך, כל עיקר. לא ידעתי את הדרכים הנכונות, ובחפצי לתפוס את התהילה בזנבה, פניתי לא מן הצד הדרוש.

– ומה הן איפוא הדרכים הנכונות?

– השד יודע אותן! תאמר: כשרון? גאוניות? סגולות-עילוי? לאו,

לא זה, אדוני... בצדי חיו ועלו-בסולם אנשים, שהם נבובים לעומתי, אפסיים ואפילו קלוקלים. הללו עבדו פחות ממני, פי אלף, כל מאמצים לא עשו, בכשרונות לא הזהירו, ולפרסום לא חתרו, ועכשיו צא והתבונן בהם! שמותיהם מזדמנים פעם בפעם בעתונים ובשיחות! ואם לא נמאס לך לשמוע, אביא לך דוגמה להסבר. לפני שנים אחדות בניתי גשר בעיר ק. עלי לאמור לך, כי השיעמום בק. מנוולת זו היה נורא. דומני, לולא הנשים והקלפים הייתי יוצא מדעת. ובכן, עניין של עבר הוא, מחמת שיעמום נתחברתי שם עם זמרונת אחת. זמרונת זו, השד ידענה, העירה התלהבות בפי כל, ואילו לפי דעתי – מה אגיד לך? – היתה זו בריה רגילה ושכיחה, שרפוחות כמותה. בחורונת נבובה, קאפריסית, חמדנית, ונוסף על כל אלה גם טיפשה. היא אכלה הרבה, שתתה הרבה, ישנה עד חמש שעות לפנות ערב, ותו לא, כמדומה. חשבוה לקוקוטי, – זה היה מקצועה, – אולם כשרצו לנקוט לשון ספרותית קראו לה שחקנית וזמרת. קודם הייתי חובב-תיאטרון נלהב, ומישחק-מרמה זה בשם שחקנית עורר את חמתי להחריד. זמרונת זו שלי

לא היתה לה אף זכות כלשהי להיקרא שחקנית, ואף לא זמרת. זו היתה בריה ללא כל כשרון, ללא כל רגש, אפשר גם לאמור, בריה עלובה היתה זו. עד כמה שאני מבין היתה זמרתה גרועה ביותר, וכל חמדת "אמנותה" היתה בכך, שהיתה מוללת ברגלה, בשעת הצורך, ולא היתה מצטנעת כשהיו נכנסים לחדר-האיפור שלה. בדרך-כלל היתה בוחרת וודאווילים מתורגמים, בלוויית זמרה, שאפשר היה להתגנדר בהם בחליפת-גבר מהודקת. כללו של דבר – תוף! בכך, שים-נא לב. זכורני, כאילו אך עתה קרה הדבר: היתה חנוכת הגשר החדש, פתיחה חגיגית של התנועה בו. תפילת-בציבור, נאומים, טלגרמות וכו'. אני, יודע אתה, הייתי מתשוטט ליד יציר-טיפוחי והייתי חושש כל הזמן, שמא יתפקע בי לבי מתוך התרגשות של יוצרים. עניין-עבר הוא, ואין טעם להתענוו, ועל כן אומר לך, שהגשר, מעשה-ידי – נהדר היה! לא גשר, כי אם תמונה, תאוה-לעינים! ואיך לא אתרגש, אם העיר כולה נוכחת בפתיחה. "ובכן, חשבתי, עכשיו ינקוב אותי הקהל בעיניו. איה איסתר?" ואולם לשוא, אדוני, קרדתי – אהה! מלבד האנשים הרשמיים לא נמצא אף אדם אחד שהסב אלי אף תשומת-לב קלה ביותר. עומדים האנשים בהמון על החוף, מביטים פכבשים אל הגשר, ואינם נותנים דעתם כלל לאיש אשר בנה את הגשר הזה. וילכו לעזאזל! מאותה שעה, אומר אגב אורחא, שנאתי את הקהל הנכבד הזה שלנו. אבל נמשיכה-נא. פתאום עברה סערה בקהל: שו-שו-שו... הפנים נתחייכו, הכתפיים נעו. "ודאי השגיחו בי" – הרהרתי, כולי האי, גדולה שכזו! והרי אני רואה, בין הקהל מבקיעה לה דרך הזמרת שלי, ובעקבותיה כנופיה של מופקרים; ומבטי הקהל רצים בחפזה בערפה של תהלוכה זו. התחילה לחישה באלף קולות: "זוהי אותה... נהדרת! מקסימה!" עתה הרגישו גם בי. שני פרחחים – כנראה, מבין חובבי אמנות-הבמה שבמקום, – הסתכלו בי, החליפו מבטים ופתחו בלחש: "זה הוא המאהב שלה!" איך נראה הדבר בעיניך? ואיזו דמות נאלחת בצילינדר, בפרצוף שלא גולח זה כבר, נעה זמן רב על-ידי, מרגל לרגל, אחרי-כן פנתה אלי במילים אלה:

– יודע מר מי הגברת ההולכת על פני החוף שם? זו היא פלונית... קולה הוא למטה מכל ביקורת, אך על-כן היא שולטת בו בתכלית השלמות!..

– האין אתה יכול לאמור לי, – שאלתי את הפרצוף הנאלח! – מי בנה את הגשר הזה?

- באמונה, איני יודע! – השיב הפרצוף. – איזה מהנדס!
- ומי, – שאלתי, – בנה בק. שלכם את בית-הכניסה?
- גם זאת לא אוכל לאמור לך.

אחרי-כן שאלתי מי נחשב בק. לפדגוג הטוב ביותר, מי האדריכל הטוב ביותר, ועל כל שאלותי השיב הפרצוף הנאלח באי-ידיעה.

– והגידה-נא, - שאלתי לבסוף : עם מי רואה-חיים הזמרת הזאת ?
– עם איזה מהנדס קריקונוב.

בכן, אדוני, איך זה נראה בעיניך ? אבל אמישה-נא... מינאָזאָנגאָרים ומשוררי-תהילות חזלו זה כבר מן העולם, והפרסום נעשה כמעט רק בעזרת העתונים בלבד. למחרת אחרי חנוכת הגשר אני תופס בלהיטות את "המודיע", עתון המקום, והריני מבקש מה נאמר שם על מעלתי. זמן רב אני מריץ עיני על פני כל ארבעת העמודים, ולבסוף – הינה, הינה ! אני מתחיל לקרוא : "במזג-אוויר מצוין נתכנס אתמול קהל עצום, ובראשו כבוד מושל הפלך, פלוני בן פלוני, ושאר רפי-שלטון, לטכס חנוכת-הגשר החדש וכו... ובסוף : "בטכס נוכחה בין השאר, מזהירה ביופיה, השחקנית המחוננת שלנו, חביבת-הקהל של ק, פלונית בת פלוני. הופעתה עוררה סאָנסאציה, כמובן מאליו. הכוכבת היתה לבושה וכו'." ועלי – אף לא דיבור אחד ! אף לא חצי-דיבור ! אם אמנם עניין קטנוני הוא מאוד, בכל זאת, הלא תאמין לי, באתי אז לידי בכי מחמת כעס ! הרגעתי עצמי בכך, שהפרובינציה הלא נואלת היא, ואין לבוא אליה בתביעות, וכי לשם פרסום יש לנסוע למרכזי הרוח, לערי-הבירה. אגב, באותם הימים תכנית אחת קטנה שלי מונחת בפטרבורג, מסורה להתחרות, ומועד ההתחרות קרב לבוא.

נפרדתי מעל ק. ונסעתי לפיטאָר. ארוכה הדרך מק. לפיטאָר. ובכן, שלא להשתעמם, לקחתי לי תא לחוד, ועמי... כמובן, גם הזמרת. נסענו, וכל הדרך אכלנו, שתינו יין שמפאניה ו-טרו-לא-לא ! אך הנה אנו באים למרכז הרוחני. באתי לשם בעצם יום התחרות, והיה לי העונג, אדוני, לחוג את הנצחון : עבודתי זכתה בפרס הראשון. הידד ! למחרת היום אני יוצא לרחוב ניאָבסקי וקונה בשבעים פרוטה כל מיני עתונים. ממהר אני אלי לחדר-המלון, שוכב על הספה, מתגבר על הצמרמורת וממהר לקרוא. עובר על עתון אחד – אין מאומה ! עובר על עוד אחד – אף לא זכר ! לבסוף, ברביעי, נתקל אני בידיעה כזו : "אתמול הגיעה ברכבת המהירה לפטרבורג השחקנית הפרובינציאלית המפורסמת, פלונית. אנו מציינים בעונג, שהאקלים הדרומי השפיע לטובה על מודעתנו : חיצוניותה הבימתית הנאה" – ואיני זוכר מה עוד נאמר שם ! ולמטה-למטה, מתחת לידיעה הזאת נדפס בפטיט זעיר ביותר : "בבחינת התחרות זו וזו נתכבד אתמול מהנדס פלוני בפרס ראשון". ותו לא. ונוסף לזה סילפו גם את שם משפחתי : במקום קריקונוב כתבו

קירקונוב. הרי לך איפוא מרכז רוחני. ועדיין אין זה הכל. כאשר יצאתי מקץ חודש את פיטאָר, דנו כל העיתונים, בזה אחר זה, על "רבת הכשרון שלנו, האלוהית, שאין דומה לה". ולא עוד כינו את מאהבתי בשם משפחתה, אלא בשמה ובשם האב...

כעבור שנים אחדות בקרתי במוסקבה. נקראתי לשם על-ידי ראש-העיר, במכתב שכתב לי בעצם ידו, בעניין שמוסקבה מדברת בו בעתונה זה למעלה ממאה שנה. אגב ביקורי, קראתי שם באחד המוזיאונים חמש הרצאות פומביות, לטובת מוסדות-צדקה. דומה, יש בכך כדי להתפרסם בעיר למשך שלושה ימים לפחות, האם לא כן? אולם, אהה! אף עתון מוסקבאי אחד לא השמיע דבר עלי. על שריפות, על אופאָרָטָה, על נבחר-העיר השקועים בתרדמה, על סוחרים שתויים – על הכל מדובר, ורק על ענייני, על תכניתי, על ההרצאות – אף לא בת-הגה. והקהל המוסקבאי החביב! הריני נוסע בטראם... הקרון מלא עד אפס מקום: כאן גם גברות, גם קציני-צבא, סטודנטים, קורסיסטיות – שניים-שניים מכל בשר.

– אומרים, שהעיריה הזמינה מהנדס בעניין פלוני! – אמרתי לשכני בקול רם, כדי שישמע הקרון כולו, – אין מר יודע, מה שם המהנדס הזה? השכן הניע ראשו לשלילה. כל שאר הקהל העיף בי מבט מרופף, ובכל העינים קראתי: "אין אני יודע".

– אומרים, מישהו קורא הרצאות במוזיאון פלוני! – נטפל אני אל הקהל, מבקש להיכנס בשיחה. – אומרים, מעניין!

איש גם לא ניענע בראשו. ברור היה, כי לא הכל שמעו על אודות ההרצאות, והגבירות לא ידעו אף על מציאותו של המוזיאון. כל זה – מילא, אבל תאר-נא בנפשך, אדוני, פתאום ניתר כל הקהל ממקומותיו וחש אל החלונות. מה הדבר? מה קרה?

– הביטו, הביטו! – דחפני שכני, – רואה מר את הברונאָט הלז, שעולה לכרכרה? זהו הרץ המפורסם קינג!

וכל הקרון כולו פתח לדבר, מתלעלע כולו, על הרצים, שהעסיקו בעת ההיא את הרוחות במוסקבה.

יכול הייתי להביא בפניך עוד דוגמאות הרבה, אבל, סבורני, די גם באלה. ועתה נניח כי בנוגע אלי שוגה אנוכי, כי אך רכרכן ולא-יצלח הנני, אולם מלבדי-אני יכול הייתי לציין לך רבים מבני-דורי, אנשים מצויינים בכשרונותיהם ובחריצותם, שמתו עלומי-שם. כל אלה נוסעי-הים הרוסים, הכימאים, הפיזיקאים, המיכנאים, החקלאים – האם נודעו לשם? האם המון-המשכילים הרוסי מכיר את הציירים הרוסים, את הפסלים, את אנשי-הספרות? יש אשר איזה כלב ספרותי זקן מכתת רגליו עשרות-שנים על סיפי בתי-

המערכת, מוציא מתחת ידו נייר כתוב, בשיעור עצום, נתבע עשרים פעם לדין בעון השמצה, ואף על-פי כן אינו מרחיק אף כדי צעד אחד מקן-הנמלים שלו! קרא-נא לי, לפחות, שם איש אחד מרבי-הספרות שלנו, שנתפרסם בטרם יצא הקול על פני הארץ, כי נהרג בדו-קרב, או נטרפה דעתו, או שנדון לגלות, או שהוא משחק בקלפים שלא בהגינות!

נוסע המחלקה הראשונה נתלהב כל-כך, עד כי הפיל את הסיגאריה מפיו וקם ממקומו.

— כ-כן — המשיך בזעם: — ובהקבלה לאנשים האלה אביא לפניך כל מיני זמרות, לוליינים, להטוטרים, הידועים אף ליונקי-שדים. כ-כן!

הדלת חרקה, נשבה רוח-פרצים, ולקרונ נכנסה בריה קדורנית, בגלימת-כתף, בצילינדר ובמשקפיים כחולים. הבריה סקרה את המקומות, העיבה פנים ועברה הלאה.

— יודעים אתם מי הוא זה? — נשמעה לחישה תרדה מפינה רחוקה שבקרונ. — זהו N. N., הקוביוסטוס-הרמאי המפורסם, בן-טולה, שנתבע לדין בפרשת הבאנק של העיר או—

— הרי לך! — קרא נוסע המחלקה הראשונה וצחק. — את הקוביוסטוס של טולה הוא מכיר, אך שאלו אותו מי הוא סאָמיראדסקי, צ'איקובסקי או הפילוסוף סולוביוב ויניד בראשו... חזירות! משך שלוש דקות השתררה דומיה.

— הרשיני-נא גם אני לשאלך, — אמר ה-*vis-à-vis* אגב שיעול חרד: — המכיר אתה את השם פושקוב?

— פושקוב? המ!... פושקוב... לא, אין אני מכיר!

— זהו שמי... הגה ה-*vis-à-vis* במבוכה. — הרי שאינך מכיר? ואני זה לי שלושים וחמש שנים שאני פרופיסור באחת האוניברסיטאות הרוסיות... חבר האקדמיה למדעים... פירסמתי לא אחת בדפוס...

נוסע המחלקה הראשונה ושכנגדו החליפו מבטים זה עם זה ונתנו קולם בצחוק.

א. פ. צ'כוב

רומאנים קצרים וסיפורים

תרגם

מ. ז. ולפובסקי

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל
הוצאת הקיבוץ המאוחד תשט"ז

[Anton Chekhov: The First-Class Passenger](#)

[דוליטל הרופא ומאורעותיו](#)

[העוורים והפיל](#)

[האיש הראשון שראיתי](#)

[יהודים רוקדים](#)

[שלוש פעמים](#)

[חלוצים סוללים כביש](#)

[יום עיון](#)

[מהם אוסמוזה אוסמוזה הפוכה ולחץ-אוסמוטי](#)

[אנרגית התפלה של מי-ים](#)

[מספר אבוגדרו משקל אטומי ומשקל מולקולרי](#)